

Denacionalizacija gozdov

Iztok WINKLER*

Izveček

Winkler, I.: Denacionalizacija gozdov. Gozdarski vestnik, št. 2/1992. V slovenščini s povzetkom v angleščini, cit. lit. 6.

S predvideno denacionalizacijo gozdov se bo bistveno spremenila lastninska struktura v slovenskih gozdovih, delež javnih gozdov se bo zmanjšal na največ 20%, posest se bo še bolj razdrobila, prevladovati bodo začeli nekmečki lastniki gozdov. V te gozdove je bilo po razlastitvi vloženo veliko javnih sredstev, zato je treba ob vračanju ugotoviti tudi povečano vrednost gozdov.

Ključne besede: denacionalizacija, javni gozdovi, povečana vrednost gozdov.

Synopsis

Winkler, I.: Forest Denationalization. Gozdarski vestnik, No. 2/1992. In Slovene with a summary in English, lit. quot. 6.

The anticipated forest denationalization is going to change the ownership structure in Slovene forests to a great extent. The share of public forests will decrease to 20% at the most. The number of forest estates will increase and non-agricultural forest owners will prevail. Great sums of public means have been invested in these forests after the nationalization. Consequently, the increased value of forests will have to be established when they are returned to their prior owners.

Key words: denationalization, public forests, increased forest value.

1. UVOD

Na podlagi zakona o denacionalizaciji (Ur. l. RS, št. 27-1094/91) bo nekdanjim lastnikom vrnjeno premoženje, ki jim je bilo poddržavljeno s predpisi o agrarni reformi, nacionalizaciji in o zaplembah ter z drugimi predpisi in načini.

Zaradi velikih socialnih in gospodarskih sprememb v času od nacionalizacije do danes, vračanje razlaščenega premoženja ni preprosto ali celo samo administrativno dejanje. Tudi glede vračanja gozdov se pojavljajo številne dileme, ki terjajo odgovor.

Ne da bi se spuščali v načelna vprašanja denacionalizacije, npr. v to, ali je smotno obravnavati enako vse postopke poddržavljenja (agrarna reforma, dejanska in namišljena kazniva dejanja itd.) in vse zelo različne razlaščenke (kmetje, veleposestniki, cerkev itd.), ki so predvsem politične narave, bomo v tem prispevku opozorili zlasti na posledice denacionalizacije za

nadaljnje gospodarjenje z gozdovi, na omejitve pri vračanju razlaščenih gozdov v naravi in na problem ugotavljanja povečane ali zmanjšane vrednosti gozdov.

2. RAZSEŽNOSTI DENACIONALIZACIJE GOZDOV

Po zakonu o denacionalizaciji naj bi bilo po ocenah Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano prejšnjim lastnikom vrnjeno 183.465 ha gozdov. To pomeni 45% sedanjih družbenih gozdov. Po posameznih gozdnogospodarskih območjih je delež gozdov, ki naj bi jih vračali, zelo različen, giblje se od 12 do 96%.

Razlaščena površina je zgolj orientacijska. Samo na podlagi števila razlastitev še ni mogoče zanesljivo sklepati ali gre tudi za zakonske upravičence do vračila, saj ima zakon o denacionalizaciji zelo podrobne določbe, kdo je upravičenec, zlasti glede njegovega državljanstva v času poddržavljenja. Zlasti za večjo gozdno posest (veleposest), ki je bila v veliki meri v lasti tujcev, bo šele postopek denacionalizacije pokazal ali so nekdanji lastniki upravičeni do vračila odvzete posesti.

* Prof. dr. I. W., dipl. inž. gozd., Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo, 61000 Ljubljana, Večna pot 83, Slovenija

3. POSLEDICE DENACIONALIZACIJE ZA LASTNINSKO STRUKTURO GOZDOV

Z denacionalizacijo gozdov se bo v Sloveniji bistveno spremenila lastninska struktura gozdov. Močno se bo povečal delež zasebnih gozdov, javnih (državnih) gozdov bo ostalo razmeroma malo. S tem bo Slovenija po deležu javnih gozdov na dnu lestvice evropskih držav (preglednica 2).

Zato se upravičeno postavlja načelno vprašanje ali ima smisel in korist vračanje razlaščenih gozdov praviloma v naravi. Zmanjšanje deleža javnih gozdov objektivno pomeni zmanjšanje javnega vpliva na gozdove ne glede na vse varovalke, ki jih bo imel prihodnji zakon o gozdovih. Že dolgo vemo, da so si interesi lastnikov gozdov, zlasti drobnih posestnikov, in širši javni interesi za gozdove kratkoročno, v

nekaterih sestavinah pa tudi dolgoročno v nasprotju. Tako je bilo celo v razmerah, ko je bila izrazito v ospredju lesnoproizvodna vloga gozdov. Še bolj pa je to jasno ob vse bolj uveljavljeni mnogonamenski vlogi gozdov, ki še bolj narekuje podreditev individualnih interesov lastnikov gozdov skupnim oziroma javnim interesom. Danes je vse bolj jasno, da mnogonamenski gozd ni primeren za zasebno lastnino. To ne pomeni zanikanja sedanje zasebne lastnine gozdov, vendar se morajo ti lastniki zavedati, da imajo številne omejitve in izrecne obveznosti pri rabi gozdov, ki jih pri drugi lastnini praviloma ne poznamo. Zato ne moremo videti rešitev v še nadaljnji privatizaciji gozdov; država mora stremeti k povečevanju deleža javnih gozdov.

Temeljni problem pri denacionalizaciji gozdov torej ni odločitev o širini kroga upravičencev za vračilo, ampak v poudarjeni opredelitvi, da je treba vse gozdove vrniti

Preglednica 1: Ocena obsega denacionalizacije gozdov po gozdnogospodarskih območjih

GGO	Družbeni gozdovi		Predvideno za vračanje	
	ha	ha	ha	%
Skupaj	403.791	183.465		45
Tolmin	53.780	5.950		12
Bled	26.509	24.000		92
Kranj	20.429	17.600		87
Ljubljana	26.641	11.382		44
Postojna	36.176	10.000		28
Kočevje	41.140	10.000		24
Novo mesto	28.070	10.000		36
Brežice	15.431	10.700		70
Celje	13.656	3.574		26
Nazarje	16.887	16.000		96
Slovenj Gradec	24.311	11.500		47
Maribor	31.828	26.000		84
Murska Sobota	8.340	2.759		28
Kras	20.490	5.000		25
Snežnik	13.490	—		—
Druge organizacije	25.115	20.000		80

Preglednica 2: Delež javnih gozdov v evropskih državah

Država	Delež javnih gozdov v %	Država	Delež javnih gozdov v %
Portugalska	13	EGS – povprečje	40
Švedska	17	Danska	42
Finska	18	Belgija	47
Avstrija	21	Nizozemska	59
Norveška	23	Nemčija	60
Francija	26	Švica	74
Španija	34	Grčija	78
Velika Britanija	36		
Italija	40	Slovenija – zdaj	37
		Slovenija – po denac.	20

v naravi. Taka opredelitev izvira iz posplošene podmene, da država ni in ne more biti dober gospodar, da je to lahko le zasebnik, in pa iz nerazumevanja narave gozda kot javne dobrine.

Dilema, ali je država lahko dovolj skrben gospodar pa ni samo naša, pojavlja se tudi v drugih državah. Zagovorniki privatizacije državnih gozdov v Evropi večinoma niso uspešni, saj se povsod krepi spoznanje o pomenu splošno koristnih vlog gozdov, za uresničevanje le-teh pa je zasebna lastnina prej ovira kot spodbuda. Še več, marsikje se krepi prepričanje, da je treba delež javnih gozdov še povečati. Ni naključje, da so pri tem v ospredju države, ki imajo sorazmerno malo gozdov in občutljive ekološke probleme. Danska je npr. v obdobju 1965–76 povečala delež javnih gozdov za tri odstotne deleže (od 39 na 42%), Nizozemska pa v obdobju 1963–1983 kar za 18 odstotnih deležev (od 41 na 59%).

Pri mnogonamenskem gospodarjenju z gozdovi pa seveda ne gre v vseh primerih podcenjevati lesnoproizvodne vloge gozdov, zlasti za tiste lastnike, ki jim gospodarjenje z gozdovi zagotavlja nujni ali pomemben del njihovega dohodka. Zato je razumljivo vračanje gozdov kmetom oziroma tistim, ki bodo s temi gozdovi lahko umno gospodarili in je dohodek iz gozdov zanje nujen ali pomemben vir dohodka. Toda, vse kaže, da bo največ denacionaliziranih gozdov prišlo v roke nekmetov. Zato se v prihodnje ni treba čuditi povečanim pritiskom lastnikov gozdov na te gozdove, na poskuse omejevanja dostopa, splošno koristne rabe gozdov in podobno.

Nekmetov je že zdaj okoli 40% lastnikov gozdov in imajo dobro četrtino vse zasebne gozdne posesti. Z denacionalizacijo pa bodo postali prevladujoča lastninska skupina. Njihov neposredni gospodarski interes za gozdove bo odvisen med drugim tudi od velikosti gozdne posesti. Večina jih bo imela predvsem manjšo gozdno posest, ki ne daje trdne podlage za trajno gospodarsko navezanost na donose iz gozda. To se bo pri nekaterih novih lastnikih gotovo pokazalo v povečanih enkratnih posegih v gozd.

Posebno skupino novih lastnikov gozdov bodo tvorili tisti, ki bodo dobili vrnjeno

veliko gozdno posest. Ne bo jih sicer številčno veliko, njihova gozdna posest pa bo površinsko gledano pomembna. Ti lastniki bodo gotovo bolj zainteresirani za gozdove in njihove trajne gospodarske koristi, vendar pa so malo ali nič usposobljeni za uresničevanje odgovornosti, ki jo imajo kot lastniki do svojih gozdov. Pričakujemo lahko, da bodo pripravljene prepustiti gospodarjenje s svojimi gozdovi v celoti ali posamezna dela poklicni gozdarski organizaciji, bodisi na podlagi vsakoletnih dogovorov ali večletnih pogodb. Kot kaže, največji novi lastniki že razmišljajo tako, npr. ljubljanska nadškofija. V tem morajo videti svojo priložnost tudi sedanje gozdnogospodarske organizacije, ki bodo v enem delu morale po sprejemu novega zakona o gozdvih prerasti v gozdarska izvajalska podjetja. Seveda pa novi lastniki ne bodo pripravljene sprejeti vsake ponudbe ne glede na ekonomska merila in druge pogoje. To mora biti zato spodbuda za racionalno in ekonomsko učinkovito organiziranje gozdarskih izvajalskih podjetij.

V mnogih primerih upravičenci niti niso nekdanji lastniki, ampak njihovi pravni nasledniki. Tako bo prišlo gotovo pogosto do delitve vrnjenega premoženja med več naslednikov. Ker bo ob dedovanju potrebno plačati davek na dediščino, je pričakovati, da bodo novi lastniki takoj bolj intenzivno posegli v gozdove, da bi dobili potrebna sredstva za davke. Izkušnje iz zadnjega leta kažejo, da zakonske omejitve glede posegov v gozdove, žal, ne veljajo veliko.

Gozdnogospodarske posledice denacionalizacije gozdov bodo torej velike, gozdna posest se bo še bolj razdrobila, primerov okrepitve sedanje male (kmečke) gozdne posesti bo relativno malo, začeli bodo prevladovati nekmečki lastniki gozdov. Na teh spoznanjih je treba oblikovati tudi prihodnjo strategijo naše gozdarske politike pa tudi aktivnosti gozdarske strokovne in operativne službe.

4. ODNOS DO GOZDA IN GOZDARSTVA PRI DENACIONALIZACIJI

Medtem ko zakon predvideva vračanje gozdov v naravi praktično brez omejitev, pa je za vračanje drugega premoženja v naravi

ustrezno predvidel omejitve. Nepremičnine ni mogoče vrniti v last in posest, če bi bila z vrnitvijo nepremičnine bistveno okrnjena ekonomska oziroma tehnološka funkcionalnost kompleksov. Pri tem se šteje, da bi bila funkcionalnost kompleksa bistveno okrnjena, če bi vrnitev nepremičnine povzročila takšne motnje in druge ovire v poslovanju pravne osebe, ki upravlja s kompleksom, zaradi katerih bi ta bodisi:

- prišla v stečaj ali likvidacijo,
- morala opustiti pomemben del svoje proizvodnje ali storitvene dejavnosti,
- odpustiti znatno število delavcev,
- utrpela bistveni izpad dohodka.

Pri taki nepremičnini se sicer vzpostavi lastninska pravica v korist upravičenca in ima zavezanec še največ pet let pravico uporabljati nepremičnino za svojo dejavnost – da se v tem času lahko prilagodi spremenjenim razmeram. Ali pa mora upravičenec izkazati, da bo zagotovil vlaganja in druge potrebne pogoje za racionalnejšo in ekonomsko uspešnejšo uporabo nepremičnine. Zakon pa je iz tega izrečno izločil gozdove. Kot da gozdna gospodarstva zaradi tega ne bodo prišla v stečaj, opustila del svoje proizvodnje, odpustila veliko delavcev in utrpela bistveni izpad dohodka in kot da ne potrebujejo prehodnega obdobja. Kaj je vodilo zakonodajalca za tako odločitev, lahko samo ugibamo.

Da je gozdarstvo v procesu denacionalizacije predmet političnih spletk, priča tudi dogajanje ob sprejemu odloka o upravljanju gozdov v družbeni lastnini, za katere zakon o denacionalizaciji določa obveznost vračanja, do izvedbe denacionalizacije (Ur. l. RS, št. 33-1419/91), ki je gozdnogospodarskim organizacijam dovoljeval sečnjo po gozdnogospodarskih načrtih – z omejitvijo, da lahko vsako leto uresniči desetino gozdnogospodarskega načrta. Na politične pritiske Slovenske kmečke zveze – ljudske stranke in Združenja razlaščenecv pa je bil odlok že v nekaj tednih spremenjen in je sečnja v gozdovih, za katere je vložena zahteva za denacionalizacijo dovoljena le, če s tem soglaša upravičenec. To pa pomeni skorajšnji stečaj gozdnih gospodarstev Bled, Kranj, Brežice, Nazarje in Maribor, občutne težave pa v vseh gozdnogospodarskih organizacijah. Ker proces dena-

cionalizacije gotovo ne bo tako hitro končan, je treba v naslednjih letih računati s prepолоvitvijo števila zaposlenih v gozdarstvu, na trg pa bo prišlo tudi bistveno manj lesa.

Na popolno nerazumevanje vloge gozdov opozarja tudi zakonska določba, ki predvideva ravnanje v primeru, da upravičenec ne zahteva vrnitve kmetijskega zemljišča. Tedaj dobi priznanico Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije. To je vrednostni papir, ki se glasi na ime upravičenca in na določeno vrednost, do višine katere se izdajatelj papirja obvezuje odprodati kmetijsko zemljišče ali gozdove ali pa plačati odškodnino. S priznanico lahko njen lastnik kupi kmetijsko zemljišče ali gozd iz Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije ali od drugih lastnikov. Zakonodajalec očitno obravnava javni gozd kot sredstvo za poravnavanje premoženjskih zahtevkov.

5. OMEJITVE PRI DENACIONALIZACIJI GOZDOV IN VRAČANJU GOZDOV V NARAVI

Zakon predvideva še nekaj okoliščin, zaradi katerih nepremičnin ni mogoče vrniti v naravi. Gre za nepremičnine, ki služijo opravljanju dejavnosti državnih organov ali za dejavnosti s področja zdravstva, vzgoje in izobraževanja, kulture oziroma drugih javnih služb, pa bi bila s tem bistveno okrnjena možnost za opravljanje teh dejavnosti, ker je ni mogoče nadomestiti z drugo ali bi bila nadomestitev povezana z nesorazmernimi stroški. V primeru gozdov bi lahko to določilo uveljavljali za morebitne razlaščene gozdove, ki so danes trajni raziskovalni objekti (trajne poskusne ploskve, rezervati in podobno), učni objekti ali pa služijo posebnim namenom – npr. v zdravstvu (gozdovi v okolici zdravilišč).

V naravi tudi ne bo mogoče vrniti gozdov, ki so bili izkrčeni za različne, zlasti infrastrukturne namene (avtoceste, daljnovodi, plinovodi, stavbe, gozdne ceste).

Pomembno je tudi določilo zakona, ki pravi, da se nepremičnine vrnejo proste hipotekarnih bremen, ki so nastala po njihovem podržavljanju. Za terjatve, ki so nastale s temi bremen, pa jamči Republika Slove-

nija. Služnosti, ki so bile izbrisane s podržavljenjem, pa oživijo. Ti dve določili utegneta biti pomembni tudi za gozdove.

Vlaganja porabnikov lesa v melioracije gozdov in osnovanje intenzivnih nasadov, ki so bila ponekod tudi hipotekarno zavarovana, so s to določbo zakona postala vprašljiva. Resda Republika Slovenija jamči za terjatve, ki so zavarovane s temi bremenii, vendar je to jamstvo predvsem denarno, porabniki pa so si z vlaganji hoteli zagotoviti predvsem več lesa.

Tudi služnosti je bilo pred nacionalizacijo v nekaterih, zlasti veleposestniških in cerkvenih gozdovih precej, tako lesnih kot pašnih. Upravičence bo treba opozoriti na ponovno vzpostavitev služnosti ali pa predlagati njihov odkup.

6. DOLOČANJE VREDNOSTI GOZDOV, KI SE NE VRAČAJO V NARAVI

Kadar nepremičnine ne bo mogoče vrniti v naravi, pripada upravičencu odškodnina z vzpostavitvijo lastninskega deleža na pravni osebi ali v delnicah, ki jih ima Republika Slovenija. V teh primerih bo treba ugotoviti vrednost podržavljenega premoženja. Ta se določa po stanju premoženja v času podržavljenja in ob upoštevanju njegove sedanje vrednosti. Zakon določa, da se vrednost gozdov in kmetijskih zemljišč določi glede na katastrsko kulturo, katastrski razred in katastrski okraj na podlagi predpisa Izvršnega sveta Skupščine Republike Slovenije.

Odlok o določanju vrednosti kmetijskih zemljišč in gozdov v postopku denacionalizacije določa, da se vrednost gozda določa tako, da se vrednost točke pomnoži s površino parcele in količnikom. Izhodiščna vrednost točke znaša po predlogu odloka 2,30 SLT in se mesečno valorizira z indeksom cen na drobno v Sloveniji.

$$\text{Vrednost} = \text{količnik} \times \text{vrednost točke} \times \text{površina v m}^2$$

Primer:

$$\text{gozd I. razreda v kat. okraju Ljubljana} \\ 25,23 \times 2,30 \text{ SLT} \times 1 \text{ m}^2 = 58,03 \text{ SLT/m}^2$$

Metoda cenitve je torej poenostavljena in ne zahteva posamičnih cenitev, ki bi jih moral opraviti pooblaščen cenilec. Pač pa bo potrebno sodelovanje cenilca pri določitvi povečane oziroma zmanjšane vrednosti gozdov glede na stanje ob odvzemu.

7. POVEČANA ALI ZMANJŠANA VREDNOST KOT VPLIVNI DEJAVNIK PRI DENACIONALIZACIJI GOZDOV

Za vračanje gozdov so pomembne še nekatere druge določbe zakona. Nepremičnine, katerih vrednost se po podržavljenju ni bistveno povečala, se vračajo prejšnjim lastnikom ali njihovim naslednikom brez poračunavanja razlike v vrednosti. Zakon pri tem ne določa, kaj je bistveno povečanje vrednosti. Če pa se je vrednost nepremičnine zaradi novih investicij bistveno povečala, se po izbiri upravičenca bodisi:

- ne vrne,
- se na njej vzpostavi lastninski delež do višine prvotne vrednosti nepremičnine,
- vrne pod pogojem, da za razliko v vrednosti plača odškodnino. Podobno velja za nepremičnine, katerih vrednost se je po podržavljenju bistveno zmanjšala. Ta se upravičencu vrne z doplačilom odškodnine do polne vrednosti ob podržavljenju, lahko pa upravičenec namesto vračila zahteva polno odškodnino.

V gozdovih je lahko prišlo do povečane vrednosti zlasti kot:

- posledica izgradnje novih gozdnih cest in vlak,
- bistvenega količinskega in kakovostnega povečanja lesne zaloge, ki je rezultat intenzivnih vlaganj (npr. posebni ukrepi pri gojenju gozdov, melioracije degradiranih gozdov in podobno).

O zmanjšani vrednosti gozdov pa bi v tem primeru lahko govorili, kadar je bistveno zmanjšana količina in kakovost lesne zaloge v gozdu, ki je posledica negospodarnega ravnanja v gozdu (npr. neizvajanja ukrepov, ki jih določajo gozdnogospodarski načrti).

Povečane vrednosti lesne zaloge, ki je rezultat smotrnega gospodarjenja z gozdovi, torej ni mogoče uveljavljati kot povečane vrednosti premoženja, prav tako ne kot zmanjšane vrednosti tako stanje gozdov, ki

je rezultat trenutnega razvojnega stadija sestojev. Čas od podržavljenja do denacionalizacije je dovolj dolg, da je v gozdovih prišlo do sprememb tudi zaradi razvojnega ciklusa.

Ker se prve zahteve za ugotavljanje zmanjšane vrednosti gozdov že pojavljajo, bi morali imeti o tem poenotena strokovna stališča, hkrati pa se ne bi smeli odreči zahtevam tudi za povečano vrednost gozdov.

Pri ugotavljanju povečane oziroma zmanjšane vrednosti gozda bomo naleteli najprej na težavo, kako ugotoviti stanje v izhodiščnem času. Edini uporaben dokument o tem je gozdnogospodarski načrt. Načrti pa so za večino gozdov izdelani šele po letu 1955. Zato bomo za izhodiščno stanje lahko vzeli stanje po gozdnogospodarskem načrtu, ki je najbližji času nacionalizacije gozda.

Drugi problem pri ugotavljanju povečane ali zmanjšane vrednosti nastaja zaradi razvojnega ciklusa gozdov. Zaradi sprememb v gozdu, ki so posledica naravnega razvojnega ciklusa, ni mogoče uveljavljati odškodnine za povečano ali zmanjšano vrednost. Ni mogoče reči, da je gozdnogospodarska organizacija slabo gospodarila, če je današnja lesna zaloga na konkretni površini manjša kot izhodiščna, če je to posledica razvojnega ciklusa gozda. Prav tako ni mogoče uveljavljati zmanjšano vrednost, ki je nastala zaradi naravnih vplivov (ujm). Eventualno bi bili upravičenci upravičeni do odškodnine za zmanjšano vrednost, ki je posledica emisij, požarov in podobnih vzrokov, za katere je mogoče ugotoviti povzročitelja. Tako je edina realna osnova za ugotavljanje povečane ali zmanjšane vrednosti ugotoviti, kako smo dejansko uresničevali obvezne določbe gozdnogospodarskih načrtov. Kot zmanjšanje vrednosti bi upoštevali vsako prekoračevanje predpisane etata (razen, če ni bilo posledica objektivnih vzrokov) in neizvajanje gozdnogojitvenih del. O obojem obstaja evidenca. Odškodnina bi bila v takem primeru kapitalizirana vrednost razlike čistega donosa med načrtovanim in realiziranim etatom ter med vrednostjo predpisanih in dejansko opravljenih gojitvenih del. Analogno tudi za povečanje vrednosti.

Povečano vrednost gozda zaradi večje odprtosti gozdov kot posledice gradnje gozdnih in javnih cest izračunamo tako, da ugotovimo skrajšanje spravične razdalje in iz tega izhajajoč letni prihranek pri spravilu ter ga kapitaliziramo kot trajni donos. Vlaganja v izgradnjo gozdnih vlak štejejo kot tekoči strošek in ga ne upoštevamo pri izračunu odškodnine.

Povečano vrednost zaradi melioracij, pogozdovanj oziroma osnovanja intenzivnih nasadov ugotovimo tako, da sedanjo vrednost vloženih sredstev obrestujemo za čas od začetka vlaganja do danes. Povečano vrednost zaradi melioracij in osnovanja intenzivnih nasadov je treba zlasti izračunati, kadar so sredstva vlagali porabniki lesa in so svoj vložek tudi hipotekarno vknjižili. Če tega ne bi storili, bi upravičenci dobili vrnjeno povečano vrednost gozda, država pa bi vlagatelju sredstev jamčila njegov vložek. To jamstvo pa gre v breme vseh slovenskih davkoplačevalcev.

Sedanjo vrednost vlaganj oziroma čistega donosa izračunamo po panožnih normativih, pri vrednosti ure upoštevamo bruto ceno vključno s splošnimi stroški, vendar brez vkalkuliranega dobička (faktor na uro okoli 2,9).

Odškodnino za izkrčeno gozdno površino zaradi gradenj določimo po odloku o določanju vrednosti kmetijskih zemljišč in gozdov.

8. SKLEP

Denacionalizacija gozdov ni samo aktualno politično ampak tudi pomembno strokovno vprašanje. Stroka mora pri tem odgovorno sodelovati in pri tem zavarovati tudi svoje preteklo delo v gozdovih in javni interes za ohranitev in razvoj vseh gozdov.

Povzetek

Na podlagi Zakona o denacionalizaciji bo v Sloveniji nekdanjim lastnikom vrnjeno premoženje, ki jim je bilo podržavljeno s predpisi o agrarni reformi, nacionalizaciji in o zaplembah ter z drugimi predpisi in načini. Pri tem bo nekdanjim lastnikom vrnjeno predvidoma tudi 183.465 ha gozdov ali 45 % površine sedanjih državnih gozdov.

Z denacionalizacijo gozdov se bo v Sloveniji bistveno spremenila lastninska struktura gozdov, močno se bo povečal delež zasebnih gozdov, javnih (državnih) gozdov bo ostalo le okoli 20%. S tem bo Slovenija po deležu javnih gozdov na dnu lestvice evropskih držav. Gozdna posest se bo še bolj razdrobila, primerov okrepitve sedanje male kmečke gozdne posesti bo razmeroma malo, začeli pa bodo prevladovati nekmečki lastniki gozdov, ki že zdaj predstavljajo 40% vseh lastnikov gozdov.

Temeljni problem pri denacionalizaciji gozdov ni odločitev o širini kroga upravičencev za vračilo, kar je v prvi vrsti politično vprašanje, ampak v poudarjeni opredelitvi, da je treba vse gozdove vrniti v naravi. Taka opredelitev izvira iz splošne podmene, da država ni in ne more biti dober gospodar, da je to lahko le zasebnik, in iz nerazumevanja narave gozdov kot javne dobrine.

Pri vrnitvi gozdov nekdanjim lastnikom bo treba ugotoviti tudi povečano ali zmanjšano vrednost gozdov. V gozdovih je lahko prišlo do povečane vrednosti zlasti kot posledica izgradnje novih gozdnih cest in vlak ter bistvenega količinskega in kakovostnega povečanja lesne zaloge, ki je rezultat intenzivnih vlaganj v gojenje gozdov. Ne bo pa mogoče kot povečanje vrednosti uveljavljati tisto povečanje vrednosti gozda, ki je rezultat normalnega smotrnega gospodarjenja z gozdovi, prav tako pa ne kot zmanjšanje vrednosti tega stanja gozdov, ki je rezultat trenutnega razvojnega stadija sestojev. Čas od podržavljenja do denacionalizacije je dovolj dolg, da je v gozdovih prišlo do sprememb tudi zaradi razvojnega ciklusa. Prav tako ne bo mogoče uveljavljati zmanjšanja vrednosti, ki je nastala zaradi naravnih vplivov (npr. ujm).

FOREST DENATIONALIZATION

Summary

Based on the law on denationalization, the former owners will be given back the property which was nationalized on the basis of the regulation of agrarian reform, nationalization and confiscation. Thus, the prior owners of forest estates will also get back 183,465 hectares of forests or 45% of the area of the present state forests.

With the nationalization, the ownership forest structure is going to change in Slovenia essentially, the share of private forests is going to increase and the share of public (state) forests will total only about 20%. Consequently, Slovenia is going to be at the bottom of the scale among European

countries as regards the share of public forests. The number of forest estates will be still, greater, the cases of the increasing of the present small forest estates are going to be relatively rare and nonagricultural forest owners, who represent 40% of all forest owners at present, will prevail.

The basic problem with the denationalization of forests is not represented by the decision about the great number of those entitled to get back their property, which is first of all a political question, but by a stressed tendency that all the forests be returned in nature. Such determination arises from a generalized supposition that a state is not and can not be a good manager – this can only be represented by an owner – and from the lack of understanding of the nature of forest as a public value.

When returning the forests to their owners, it will be necessary to establish the increased or decreased forest value. The forest value might have increased due to new forest roads and skid trails and essential quality and quantity timber supply increment, which is the result of great investment in silviculture. It will not be possible to claim the value increase, which is the result of normal and wise forest management which also holds true for the value decrease in such forest situation, which is the result of a momentary developmental forest stand stage. The time from the nationalization to the denationalization has been long enough that changes also due to developmental cycle have taken place in forests. It will also not be possible to claim the refunding of the decreased value due to natural influences (e.g. damage done by the weather).

VIRI

1. Forestry policies in Europe. FAO Forestry papers 86. Roma 1988.

2. Oražem, D., Gozdnogospodarski vidiki denacionalizacije gozdov. Diplomski naloga. Oddelka za gozdarstvo Biotehniške fakultete. Ljubljana 1991.

3. Zakon o denacionalizaciji. Ur. l. RS, št. 27-1094/91.

4. Odlok o določanju vrednosti kmetijskih zemljišč in gozdov v postopku denacionalizacije (predlog).

5. Odlok o upravljanju gozdov v družbeni lastnini, za katere Zakon o denacionalizaciji določa obveznost vračanja, do izvedbe denacionalizacije. Ur. l. RS, št. 33-1419/91 in spr. 3-178/92.

6. Predlog za presojo ustavnosti Zakona o denacionalizaciji. Splošno združenje gozdarstva Slovenije, 7. 1. 1992.